

І. З. Сторонянська, Г. В. Возняк

Бюджети міст Львівщини: моніторинг формування та виконання

Сучасні умови розвитку економіки України продукують суспільний запит на ефективну бюджетну політику, здатну здійснити модернізацію на регіональному рівні і як наслідок стати запорукою покращення рівня життя людей, незалежно від місця проживання. У цьому контексті ключовою домінантою ефективності та дієвості соціально-економічної політики регіону є раціонально побудований бюджет, що є фінансовою основою місцевих органів влади. В умовах реформування місцевого самоврядування (що декларується на вищих щаблях влади) ключовою умовою інтеграції України в європейське співтовариство є не тільки формальне дотримання прав територіальних громад на місцеве самоврядування, але і забезпечення реальної спроможності вирішувати питання місцевого значення. Це, своєю чергою, передбачає, що за органами місцевого самоврядування мають бути закріплені такі фінансові ресурси, що б у повному обсязі забезпечували виконання ними власних повноважень, а держава повною мірою гарантувала виконання делегованих їм повноважень

Водночас радикальні зміни в суспільно-політичному житті України кінця 2013 початку 2014 р. окреслили нові передумови для бюджетної політики держави та її регіонів. Децентралізація влади викристалізувала низку проблем бюджетної політики, що в умовах надмірної адміністративної вертикалі минулої влади перебували в прихованому стані, багато питань впровадження реформ у бюджетній сфері залишились відкритими, а непрозора бюджетна політика на рівні міст дискредитує демократичну систему управління, провокує соціальну апатію, що в кінцевому результаті негативно позначається на їх загальному соціальному, культурному та економічному становищі.

В умовах суспільно-політичної кризи, яку переживає наша країна, актуалізуються питання формування ефективних місцевих бюджетів, що б враховували реальні потреби громади, а також контроль за прозорим формуванням і використанням бюджетних коштів. Доводиться констатувати, що назріла потреба в контролі громади, а також окремих платників податків за формуванням бюджетних ресурсів та ефективним управлінням ними.

Обговоренню окреслених проблем був присвячений науковий семінар на тему: «Сучасні підходи до організації бюджетного процесу на місцевому рівні», що відбувся 24 червня 2014 р. в Інституті регіональних досліджень НАН України у рамках проекту «Громадський моніторинг формування, виконання та звітування місцевих бюджетів Львівської області», що реалізовувався за підтримки Міжнародного фонду «Відродження». Цей проект покликаний встановити дієвий громадський контроль над формуванням і виконанням бюджетів міст

© І. З. Сторонянська, Г. В. Возняк, 2014.

обласного значення Львівської області, що в кінцевому результаті сприятиме поліпшенню інвестиційного клімату міст, а громада отримає неупереджену інформацію про те, як органи місцевого самоврядування управляють коштами платників податків.

Співорганізаторами цього заходу були: Агенція європейських інновацій і Львівський інститут банківської справи УБС НБУ (м. Київ) за підтримки Міжнародного фонду «Відродження». У роботі семінару взяли участь представники органів державної влади, громадських об'єднань, профільних навчальних закладів, науково-дослідних установ, широкої громадськості, а також незалежні експерти. Усього понад 50 учасників.

У рамках семінару було обговорено низку проблем, що потребують ефективного та швидкого розв'язання:

- погіршення якості та доступності публічних послуг внаслідок ресурсної неспроможності переважної більшості органів місцевого самоврядування здійснювати власні і делеговані повноваження;
- неузгодженість місцевої політики щодо соціально-економічного розвитку з реальними інтересами територіальних громад;
- надмірна централізація фінансових ресурсів;
- низький рівень прозорості планування місцевих бюджетів;
- надмірна соціальна спрямованість видатків місцевих бюджетів;
- низький рівень фінансової грамотності мешканців міст як учасників громадського моніторингу бюджету;
- організаційно-правові механізми контролю територіальними громадами за використанням коштів місцевих бюджетів.

Засідання семінару відкрив директор Інституту регіональних досліджень НАН України, д.е.н., проф., *В. С. Кравців*. Привітавши учасників, він акцентував увагу на сучасних проблемах бюджетного процесу, зміні ролі місцевих бюджетів у світлі реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. *В. С. Кравців* наголосив, що проведення цього заходу засвідчує актуальність та своєчасність, а презентація інформаційно-аналітичних матеріалів «Громадський моніторинг бюджетів міст обласного значення Львівської області» – необхідність тісної співпраці з освітніми та громадськими організаціями в цілях здійснення спільних досліджень.

Із вступним словом виступив *І. І. Кульчицький* (ГО «Агенція європейських інновацій»), який представив результати соціологічного опитування «Бюджетний процес очима молоді» та основні події проекту.

Із доповіддю на тему: «Ефективність формування та використання фінансових ресурсів бюджетів міст Львівщини: проблемно-орієнтований аналіз» виступила завідувач відділу регіональної фінансової політики, д.е.н., проф. *І. З. Сторонянська*, яка наголосила на проблемах формування дохідної частини бюджетів міст Львівщини, відсутності прозорого механізму розподілу коштів ДФРР, недосконалості короткострокового бюджетного планування та надмірній соціальній спрямованості видатків місцевих бюджетів.

Заступник директора з наукової роботи Львівського інституту банківської справи Університету банківської справи НБУ (м. Київ) д.е.н., проф. *О. О. Другов* ознайомив учасників семінару зі світовим досвідом формування громадських бюджетів і бюджетної адвокації.

Представник ГО «Центр суспільних інновацій» к.е.н. *О. І. Дацко* проаналізувала організаційно-правові інструменти контролю територіальної громади за використанням коштів місцевих бюджетів, акцентувала увагу на реформі місцевого самоврядування та пропонуваніх змінах до Конституції України (ст. 107, 118, 133, 140).

Депутат Львівської міської ради, член комісії з питань фінансів та планування бюджету Львівської міської ради *В. Й. Карпинець* поділився ідеєю створення муніципального банку.

Учасники семінару долучились до обговорення репрезентованих виступів і висловили свої міркування. Зокрема, завідувач відділу соціально-гуманітарного розвитку Інституту регіональних досліджень НАН України, д.е.н., проф. *У. Я. Садова* наголосила на важливості проведення цього заходу, вказала на значущість проведених досліджень, особливо в умовах суспільно-політичної кризи в країні. Д.е.н., проф. *С. А. Давимука* приділив увагу питанням самоорганізації мешканців територіальних громад. Голова громадської ради при ЛОДА *З. М. Бермес* звернув увагу на результати податкової реформи 2010-2014 рр. у частині адміністрування місцевих податків та окреслив пріоритети модернізації фіскальних інструментів підтримки господарської діяльності. Представник НУО Центру громадської адвокатури *Т. Г. Яцків* вказала на необхідність участі громадян у формуванні, прийнятті та контролі за реалізацією рішень у громадах, у доступі до публічної інформації, громадянської антикорупційної експертизи тощо.

Підсумовуючи засідання, завідувач відділу регіональної фінансової політики *І. З. Сторонянська* подякувала його учасникам за плідну роботу, висловлені думки та за проявлену громадянську позицію. Вона відзначила, що на семінарі було запропоновано багато цікавих пропозицій щодо вдосконалення бюджетного процесу на місцевому рівні та участі громади в ньому, що будуть скеровані регіональним органам влади.

Сторонянська Ірина Зиновіївна – доктор економічних наук, професор, завідувач відділу проблем розвитку фінансово-кредитних відносин в регіоні Інституту регіональних досліджень НАН України (e-mail: istoron@i.ua).

Возняк Галина Василівна – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, докторант Інституту регіональних досліджень НАН України (e-mail: gvoznyak@gmail.com).

Надійшло 25.06.2014 р.